

Lagrådsremiss

Kollegial handläggning i domstol – en justering av omröstningsreglerna

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 30 augusti 2007

Mikael Odenberg

Helena Swenzén
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås en justering av omröstningsreglerna i rättegångsbalken. Genom de föreslagna ändringarna klargörs i vilka situationer som ordföranden har utslagsröst samt att ordföranden ska säga sin mening sist av de ledamöter som är lagfarna.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2007.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	En justering av omröstningsreglerna	7
5	Ikraftträdande m.m.	10
6	Författningskommentar.....	10
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ordförande vid kollegial handläggning i domstol – en justering av omröstningsreglerna	13
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	14
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	17

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 1 och 4 §§ samt 29 kap. 1 och 3 §§ rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §¹

Yppas vid överläggning till dom eller beslut skiljaktiga meningar, skall omröstning ske.

Vid omröstning skall den yngste i rätten först yttra sig och sedan var efter annan, såsom de hava säte i rätten. Har målet beretts av viss ledamot, säga han först sin mening.

Envar angive de skäl, varå han grundar sin mening.

Om det vid en överläggning till dom eller beslut framförs skiljaktiga meningar ska omröstning ske.

Vid omröstningen ska den yngste i rätten yttra sig först. Där-efter ska ledamöterna yttra sig allt eftersom de har säte i rätten. Av de ledamöter som är lagfarna ska ordföranden säga sin mening sist. Om en av ledamöterna har berett målet ska dock han eller hon alltid säga sin mening först.

Var och en ska ange skälen för sin mening.

4 §²

Yppas vid omröstning flera än två meningar, utan att någon enligt 3 § skall gälla, och är fråga om penningar eller annat, som utgör viss myckenhet, skola rösterna för den större myckenheten sammanläggas med rösterna för närmast mindre och, om det erfordras, sammanläggningen fortsättas efter samma grund, till dess någon mening skall gälla; i annat fall gälla den mening, för vilken rösterna äro flera än för annan, eller, om för flera meningar rösterna äro lika många, den som biträts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.

Om det vid en omröstning framförs flera meningar än två utan att någon av dem enligt 3 § ska gälla och det är fråga om pengar eller annat som utgör viss mängd, ska rösterna för den större mängden sammanläggas med rösterna för den närmast mindre. Om det behövs ska sammanläggningen fortsätta efter samma grund till dess någon mening ska gälla.

Avser omröstningen i fall som avses i första stycket något som

¹ Senaste lydelse 1969:244.

² Senaste lydelse 1969:244.

inte utgör viss mängd, ska den mening gälla som har fått flest röster. Har flera meningar fått lika många röster gäller den mening som biträtts av ordföranden eller, om han eller hon inte biträtt någon av dessa meningar, den mening som biträtts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.

29 kap.

1 §³

Om det vid överläggning till dom eller beslut framförs skiljaktiga meningar, *skall* omröstning ske.

Vid omröstningen *skall* den yngste i rätten *först* yttra sig. Därefter *skall* ledamöterna yttra sig allt eftersom de har säte i rätten. Om målet har beretts av en viss ledamot, *skall* denne *först* säga sin mening. Om nämndemän ingår i rätten, *skall* dessa säga sin mening *sist*.

Var och en *skall* ange *de skäl* han *grundar* sin mening på.

Om det vid *en* överläggning till dom eller beslut framförs skiljaktiga meningar *ska* omröstning ske.

Vid omröstningen *ska* den yngste i rätten yttra sig *först*. Därefter *ska* ledamöterna yttra sig allt eftersom de har säte i rätten. *Av de ledamöter som är lagfarna ska ordföranden säga sin mening sist. Om en av ledamöterna har berett målet ska dock han eller hon alltid säga sin mening först.* Om nämndemän ingår i rätten *ska* dessa säga sin mening *efter* övriga ledamöter.

Var och en *ska* ange *skälen* för sin mening.

3 §⁴

Vid omröstning *skall* den mening *gälla* som omfattas av mer än hälften av ledamöterna. Om någon mening har fått hälften av rösterna och denna är den lindrigaste eller minst ingripande för den tilltalade, *skall* den meningen *gälla*. Kan ingen mening anses som lindrigare eller mindre ingripande, gäller den mening som fått hälften av rösterna, bland dem ordförandens.

Om det framförs flera meningar än två utan att någon av dem *skall*

Vid omröstning *ska* den mening som omfattas av mer än hälften av ledamöterna *gälla*. Om någon mening har fått hälften av rösterna och denna är den lindrigaste eller minst ingripande för den tilltalade, *ska* den meningen *gälla*. Kan ingen mening anses som lindrigare eller mindre ingripande, gäller den mening som fått hälften av rösterna, bland dem ordförandens.

Om det framförs flera meningar än två utan att någon av dem *ska*

³ Senast lydelse 1983:370.

⁴ Senaste lydelse 1988:1369.

gälla, *skall* de röster som är ogynnsammast för den tilltalade läggas samman med de röster som är därnäst minst förmånliga för honom. Om det behövs, *skall* sammanläggningen fortsätta till dess någon mening *skall* gälla. Kan inte någon mening anses som ogynnsammare för den tilltalade, *skall* den mening gälla som har fått flest röster. Har flera meningar fått lika många röster, gäller den som biträts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.

Ingen mening *skall* anses lindrigare eller mindre ingripande än någon annan mening vid omröstning enligt 2 § tredje stycket.

gälla, *ska* de röster som är ogynnsammast för den tilltalade läggas samman med de röster som är därnäst minst förmånliga för honom *eller henne*. Om det behövs *ska* sammanläggningen fortsätta till dess någon mening *ska* gälla. Kan inte någon mening anses som ogynnsammare för den tilltalade, *ska* den mening gälla som har fått flest röster. Har flera meningar fått lika många röster gäller den *mening* som biträts av *ordföranden eller, om han eller hon inte biträtt någon av dessa meningar, den mening som biträts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar*.

Ingen mening *ska* anses lindrigare eller mindre ingripande än någon annan mening vid omröstning enligt 2 § tredje stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2007.

3 Ärendet och dess beredning

Domstolsverket har på uppdrag av samtliga presidenter i hovrätt och kammarrätt i juni 2006 till regeringen gett in en promemoria med förslag till vissa ändringar av hovrätts- och kammarrättsinstruktionerna. Förslaget innebär, såvitt här är aktuellt, att domstolarna ges möjlighet att själva avgöra vem av de ordinarie ledamöter som ingår i rätten som ska vara ordförande när varken presidenten, en lagman eller en vice ordförande deltar i handläggningen (dnr Ju2006/5626/DOM).

Inom Justitiedepartementet har promemorian Ordförande vid kollegial handläggning i domstol – en justering av omröstningsreglerna (dnr Ju2007/4137/DOM) utarbetats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. I *bilaga 3* finns en förteckning över remissinstanserna. Remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2007/4137/DOM).

4 En justering av omröstningsreglerna

Regeringens förslag: Omröstningsreglerna justeras så att det, vid en reglering av vem som ska vara ordförande när ingen av ledamöterna har högre tjänsteställning än övriga, inte framstår som oklart i vilka situationer som ordföranden har utslagsröst. Det klargörs också att huvudregeln är att ordföranden ska säga sin mening sist av de ledamöter som är lagfarna.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Kammarrätten i Sundsvall* har vissa synpunkter på den lagtekniska utformningen. *Sveriges domareförbund* avstyrker de tilltänkta förändringarna i domstolarnas instruktioner.

Skälen för regeringens förslag

Vem ska vara ordförande?

Vid handläggning i domstol där flera domare deltar ska en av domarna vara ordförande. Ordföranden har bl.a. särskilda befogenheter och skyldigheter vid en förhandling. Det ankommer t.ex. på ordföranden att hålla ordning i rättsalen, se närmare 5 kap. 9 § rättegångsbalken.

Ordförande ska den domare vara som har högst tjänsteställning. Frågan vem som ska vara ordförande när ingen av ledamöterna har högre tjänsteställning än övriga är omdiskuterad. Enligt ett uttalande från JO ska företrädet mellan ledamöter med samma tjänsteställning bestämmas med utgångspunkt i anställningstidens längd, den s.k. senioritetsprincipen, vilket innebär att den ledamot i rätten ska vara ordförande som har längst anställningstid (JO 1996/97 s. 43). Någon möjlighet för domstolen att

besluta vem av rättsens ledamöter som ska vara ordförande, om dessa har samma tjänsteställning, anses med detta synsätt inte finnas.

I det reformarbete som har bedrivits inom domstolsväsendet de senaste åren har en av utgångspunkterna varit att alltmer överlåta till de enskilda domstolarna att besluta om sin inre organisation och sina interna arbetsformer. Enligt regeringens uppfattning är det en naturlig fortsättning av reformarbetet att låta domstolarna bestämma vem som ska vara ordförande när ingen ledamot i rätten har högre tjänsteställning än övriga. Domstolarna skulle genom en sådan förändring få ökade möjligheter att dra nytta av specialistkunskaper av olika slag hos enskilda domare. En mer flexibel ordning skulle i praktiken också innebära en förstärkning av domstolarnas ordförandekapacitet. Dessutom skulle flera av de ordinarie ledamöterna få möjlighet att pröva ordföranderollen vid kollegial handläggning, vilket kan vara både stimulerande och utvecklande för den enskilde domaren. Därigenom gynnas även domstolens kompetensförsörjning. Det förekommer även att den ledamot som har längst anställningstid inte är bäst lämpad att vara ordförande. Mot denna bakgrund avser regeringen att ändra instruktionerna för tings- och länsrätterna samt hov- och kammarrätterna så att dessa domstolar ges möjlighet att välja vem av de ordinarie ledamöterna i rätten som ska vara ordförande när ingen ledamot har högre tjänsteställning än övriga. Som *Kammarrätten i Sundsvall* har förordat bör motsvarande även gälla när flera befordrade domare med samma tjänsteställning ingår i rätten.

Omröstningordningen

Enligt 17 kap. 9 § rättegångsbalken ska överläggning hållas innan dom beslutas. Det finns inte några särskilda föreskrifter om hur överläggningen ska gå till. Framkommer det olika uppfattningar vid överläggningen ska omröstning ske. Bestämmelserna rörande omröstning i tvistemål och brottmål finns i 16 respektive 29 kap. rättegångsbalken. Även vid omröstning i domstolsärenden är dessa omröstningsregler tillämpliga (se 3 § lagen [1996:242] om domstolsärenden). Vid omröstning i allmän förvaltningsdomstol gäller samma regler i tillämpliga delar (se 26 § lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). För familjemålen i allmän domstol finns vissa särbestämmelser med anledning av att nämndemän ska delta trots att det rör sig om tvistemål (se 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken och 20 kap. 1 § föräldrabalken).

Enligt rättegångsbalkens omröstningsregler ska den yngste i rätten yttra sig först. Därefter ska ledamöterna yttra sig allt eftersom ”de har säte i rätten” (se 16 kap. 1 § andra stycket och 29 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken). Enligt nuvarande ordning anses det endast vara ledamöternas tjänsteställning och anställningstid som har betydelse för i vilken ordning som de lagfarna ledamöterna ska säga sin mening. Bestämmelsen bör därför ändras så att det framgår att ordföranden ska säga sin mening sist även om en annan ledamot i rätten har samma tjänsteställning som ordföranden och längre anställningstid än denne.

I 16 kap. 1 § och 29 kap. 1 § rättegångsbalken anges det vidare att en ledamot som har berett målet ska säga sin mening först. När bestämmelserna infördes var det i regel den domare som hade varit ansvarig för

beredningen av målet som var referent vid avgörandet (jfr NJA II 1943 s. 192). Beredningsorganisationen vid tings- och länsrätterna samt hov- och kammarrätterna har dock förändrats på senare år. Numera är det vanligt att den domare som är referent vid målets avgörande inte har deltagit i beredningen av målet. Det kan också vara så att en annan ledamot i rätten har berett målet. *Kammarrätten i Sundsvall* har därför föreslagit att bestämmelsen ändras så att det framgår att den domare som är ansvarig för målet ska säga sin mening först. Förslaget har lämnats mot bakgrund av att det bl.a. i 15 § förordningen (1996:380) med kammarrättsinstruktion anges att det vid varje tidpunkt ska finnas en ansvarig domare för varje mål. Regeringen delar uppfattningen att de förändringar som har skett av tings- och länsrätternas samt hov- och kammarrätternas inre organisationer på senare år har medfört att det kan uppstå tolkningssvårigheter vid tillämpningen av den aktuella bestämmelsen. Ansvarsfördelningen när det gäller målen är emellertid inte densamma i samtliga domstolar som tillämpar rättegångsbalkens omröstningsregler. En sådan ändring kräver ytterligare överväganden och kan därför inte hanteras inom ramen för detta lagstiftningsärende. Det bör dock klargöras att bestämmelsen även är tillämplig på ordföranden och har företräde framför den nya bestämmelsen om att ordföranden ska säga sin mening sist.

Utslagsröst

Hur resultatet av de omröstningar rätten håller ska fastställas regleras för tvistemålens del i 16 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken. Motsvarande bestämmelser finns för brottmålsrättegången i 29 kap. 3 § rättegångsbalken. Av 16 kap. 3 § rättegångsbalken följer att varje ledamot av rätten har en röst och att absolut majoritet gäller. Ordföranden har utslagsröst om den mening han eller hon har röstat för samlar hälften av rösterna. Om det inte är möjligt att med stöd av bestämmelserna i 3 § fastställa omröstningens resultat gäller 4 §. Den paragrafen reglerar hur omröstningsresultatet ska bestämmas i de fall där det förekommer flera än två meningar utan att någon av dem antingen samlar mer än hälften av rösterna eller samlar hälften av rösterna inklusive ordförandens. Paragrafen behandlar två olika situationer. Den första avser fall där omröstningen gäller en fråga om pengar eller annat som utgör en viss mängd. Om det vid en sådan omröstning framförs flera meningar än två ska rösterna för den större mängden läggas samman med rösterna för den närmast mindre. Om det behövs ska sammanläggningen fortsätta till dess att någon mening gäller. När omröstningen gäller en annan fråga ska däremot frågan avgöras med relativ majoritet, dvs. den mening som får de flesta rösterna gäller. Om ett avgörande inte kan åstadkommas ens med denna regel därför att två eller flera meningar har fått lika många röster gäller av dessa meningar den vilken omfattas av ”den främste” ledamoten. Motsvarande ordning gäller vid omröstning i brottmål enligt 29 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken.

Medan såväl 16 kap. 3 § som 29 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken kan ge ordföranden utslagsröst vid lika röstetal tillerkänner 16 kap. 4 § och 29 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken för vissa fall ”den främste” av dem som har röstat för någon av meningarna med lika

röstetal en sådan ställning. Skälet till denna skillnad är att det i de situationer som behandlas i 16 kap. 4 § och 29 kap. 3 § andra stycket kan inträffa att ordföranden röstar för en mening som befinner sig i minoritet i förhållande till andra meningar. Processlagberedningen anförde i författningskommentaren till 16 kap. 4 § rättegångsbalken att med ”den främste” avsågs den i tjänsten äldste bland de ledamöter som röstat för någon av nämnda meningar (NJA II 1943 s. 200). Om domstolarna ges större möjligheter att själva välja vem som ska vara ordförande kan det mot den angivna bakgrunden framstå som oklart vem som har utslagsröst när en ledamot med samma tjänsteställning som ordföranden har längre anställningstid än denne. I en sådan situation bör ordföranden ha utslagsröst. Detta bör uttryckligen framgå av lagtexten. Den anställning eller det vikariat som domaren innehar är avgörande för tjänsteställningen. Vid tillämpning av omröstningsreglerna saknar det alltså betydelse om en domare har anförtratts särskilda uppgifter av domstolschefen, t.ex. som chef för en enhet vid domstolen.

5 Ikraftträdande m.m.

Regeringens bedömning och förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 december 2007. Inga övergångsbestämmelser behövs. Lagändringarna är inte förenade med några kostnadsökningar.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte uttalat sig om förslaget i denna del.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: Regeringen anser att ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Lagändringarna bör därför lämpligen träda i kraft den 1 december 2007.

De nya bestämmelserna ska tillämpas vid omröstningar som äger rum efter ikraftträdandet. Inga övergångsbestämmelser behövs.

Lagändringarna är inte förenade med några kostnadsökningar.

6 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

16 kap. 1 §

Om det vid en överläggning till dom eller beslut framförs skiljaktiga meningar ska omröstning ske.

Vid omröstningen ska den yngste i rätten yttra sig först. Därefter ska ledamöterna yttra sig allt eftersom de har säte i rätten. Av de ledamöter som är lagfarna ska ordföranden säga sin mening sist. Om en av ledamöterna har berett målet ska dock han eller hon alltid säga sin mening först.

Var och en ska ange skälen för sin mening.

I paragrafen anges när omröstning i tvistemål ska äga rum och i vilken ordning ledamöterna ska säga sin mening.

Andra stycket har justerats så att det framgår att ordföranden ska säga sin mening sist även om det i rätten finns någon ledamot med samma tjänsteställning som har längre anställningstid. Sedan tidigare gäller att en ledamot som har berett målet ska säga sin mening först. Genom ändringen av fjärde meningen klargörs att denna bestämmelse är tillämplig även på ordföranden och alltså har företrädare framför den nya bestämmelsen i styckets tredje mening om att ordföranden ska säga sin mening sist.

Paragrafen har därutöver justerats språkligt.

16 kap. 4 §

Om det vid en omröstning framförs flera meningar än två utan att någon av dem enligt 3 § ska gälla och det är fråga om pengar eller annat som utgör viss mängd, ska rösterna för den större mängden sammanläggas med rösterna för den närmast mindre. Om det behövs ska sammanläggningen fortsätta efter samma grund till dess någon mening ska gälla.

Avser omröstningen i fall som avses i första stycket något som inte utgör viss mängd, ska den mening gälla som har fått flest röster. Har flera meningar fått lika många röster gäller den mening som biträts av ordföranden eller, om han eller hon inte biträtt någon av dessa meningar, den mening som biträts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.

I paragrafen anges hur omröstningsresultatet ska bestämmas i de fall där det förekommer flera än två meningar utan att någon av dem samlar mer än hälften av rösterna eller samlar hälften inklusive ordförandens.

Paragrafen har delats upp i två stycken. Första stycket avser sådana situationer där omröstningen gäller en fråga om pengar eller annat som utgör en viss mängd. Stycket motsvarar, med vissa språkliga moderniseringar, den del av paragrafen som föregår semikolonet i paragrafens nuvarande lydelse.

I andra stycket regleras hur omröstningsresultatet ska fastställas om varken bestämmelserna i 3 § eller i paragrafens första stycke leder till att resultatet av omröstningen kan fastställas. Stycket motsvarar i sak vad som i paragrafens nuvarande lydelse regleras efter semikolonet. Bestämmelsen har justerats för att klargöra att den mening som ordföranden biträder alltid gäller så länge det inte finns någon mening som har fått flera röster än denna. Ordförandens utslagsröst i en sådan situation påverkas alltså inte av att det beträffande en mening som har fått lika många röster som den som biträts av ordföranden ingår en ledamot med längre anställningstid än ordföranden.

Paragrafen har därutöver justerats språkligt.

29 kap. 1 §

Om det vid en överläggning till dom eller beslut framförs skiljaktiga meningar ska omröstning ske.

Vid omröstningen *ska* den yngste i rätten yttra sig *först*. Därefter *ska* ledamöterna yttra sig allt eftersom de har säte i rätten. *Av de ledamöter som är lagfarna ska ordföranden säga sin mening sist. Om en av ledamöterna har berett målet ska dock han eller hon alltid säga sin mening först.* Om nämndemän ingår i rätten *ska* dessa säga sin mening *efter* övriga ledamöter.

Var och en *ska* ange *skälen* för sin mening.

I paragrafen anges när omröstning i brottmål ska äga rum och i vilken ordning ledamöterna ska säga sin mening.

Ändringarna motsvarar ändringarna i 16 kap. 1 § rättegångsbalken. Se kommentaren till den paragrafen.

29 kap. 3 §

Vid omröstning *ska* den mening som omfattas av mer än hälften av ledamöterna *gälla*. Om någon mening har fått hälften av rösterna och denna är den lindrigaste eller minst ingripande för den tilltalade, *ska* den meningen *gälla*. Kan ingen mening anses som lindrigare eller mindre ingripande, gäller den mening som fått hälften av rösterna, bland dem ordförandens.

Om det framförs flera meningar än två utan att någon av dem *ska* gälla, *ska* de röster som är ogynnsammast för den tilltalade läggas samman med de röster som är närmast minst förmånliga för honom *eller henne*. Om det behövs *ska* sammanläggningen fortsätta till dess någon mening *ska* gälla. Kan inte någon mening anses som ogynnsammare för den tilltalade, *ska* den mening *gälla* som har fått flest röster. Har flera meningar fått lika många röster gäller den *mening* som biträts av *ordföranden eller, om han eller hon inte biträtt någon av dessa meningar, den mening som biträts av* den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.

Ingen mening skall anses lindrigare eller mindre ingripande än någon annan mening vid omröstning enligt 2 § tredje stycket.

I paragrafen regleras hur resultatet av omröstningen ska fastställas i brottmål.

I *andra stycket* anges hur omröstningsresultatet ska fastställas om flera än två meningar framförts i en och samma omröstning. Ändringarna motsvarar ändringarna i 16 kap. 4 §. Se kommentaren till den paragrafen.

Sammanfattning av promemorian Ordförande vid kollegial handläggning i domstol – en justering av omröstningsreglerna

I promemorian föreslås en justering av omröstningsreglerna i rättegångsbalken. Genom de föreslagna ändringarna klargörs i vilka situationer som ordföranden har utslagsröst samt att ordföranden ska säga sin mening sist av de ledamöter som är lagfarna. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2007.

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 1 och 4 §§ samt 29 kap. 1 och 3 §§ rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.1 §¹

Yppas vid överläggning till dom eller beslut skiljaktiga meningar skall omröstning ske.

Vid omröstning skall den yngste i rätten *först* yttra sig *och sedan var efter annan, såsom de hava säte* i rätten. Har målet beretts av viss ledamot, *säga han först* sin mening.

Envar angive de skäl, *vara* han grundar sin mening.

Om det vid överläggning till dom eller beslut *framförs* skiljaktiga meningar, skall omröstning ske.

Vid omröstningen skall den yngste i rätten yttra sig *först*. *Därefter* skall ledamöterna yttra sig *allt eftersom de har säte* i rätten. *Av de ledamöter som är lagfarna* skall ordföranden säga sin mening *sist*. *Om målet har beretts av en viss ledamot, skall dock denne alltid säga sin mening först*.

Var och en skall ange de skäl som han *eller hon* grundar sin mening *på*.

4 §²

Yppas vid omröstning flera än *två meningar*, utan att någon enligt 3 § skall gälla, och är fråga om *penningar* eller annat, som utgör viss *myckenhet*, *skola* rösterna för den större *myckenheten* sammanläggas med rösterna för närmast mindre *och*, om det *erfordras*, sammanläggningen *fortsätts* efter samma grund, till dess någon mening skall gälla; *i annat fall gälla den mening, för vilken rösterna äro flera än för annan, eller, om för flera meningar rösterna äro lika många, den som*

Om det vid en omröstning *framförs* flera meningar *än två* utan att någon av dem enligt 3 § skall gälla och *det* är fråga om *pengar* eller annat som utgör viss *mängd*, skall rösterna för den större *mängden* sammanläggas med rösterna för den närmast mindre. *Om det behövs* skall sammanläggningen *fortsätta* efter samma grund till dess att någon mening skall gälla.

Avser omröstningen i fall som avses i första stycket något som inte utgör viss mängd, skall den mening gälla som fått flest röster.

¹ Senaste lydelse SFS 1969:244.

² Senaste lydelse SFS 1969:244.

biträts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.

Har flera meningar fått lika många röster, gäller den mening som biträts av ordföranden eller, om han eller hon inte biträtt någon av dessa meningar, den mening som biträts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar.

29 kap.

1 §³

Om det vid överläggning till dom eller beslut framförs skiljaktiga meningar, skall omröstning ske.

Vid omröstningen skall den yngste i rätten *först* yttra sig. Därefter skall ledamöterna yttra sig allt eftersom de har säte i rätten. Om målet har beretts av en viss ledamot, skall denne *först* säga sin mening. Om nämndemän ingår i rätten, skall dessa säga sin mening sist.

Var och en skall ange de skäl han grundar sin mening på.

Om det vid överläggning till dom eller beslut framförs skiljaktiga meningar, skall omröstning ske.

Vid omröstningen skall den yngste i rätten yttra sig *först*. Därefter skall ledamöterna yttra sig allt eftersom de har säte i rätten. *Av de ledamöter som är lagfarna skall ordföranden säga sin mening sist.* Om målet har beretts av en viss ledamot, skall *dock* denne *alltid* säga sin mening *först*. Om nämndemän ingår i rätten, skall dessa *säga sin mening efter övriga ledamöter.*

Var och en skall ange de skäl som han *eller hon* grundar sin mening på.

3 §⁴

Vid omröstning skall den mening gälla som omfattas av mer än hälften av ledamöterna. Om någon mening har fått hälften av rösterna och denna är den lindrigaste eller minst ingripande för den tilltalade, skall den meningen gälla. Kan ingen mening anses som lindrigare eller mindre ingripande, gäller den mening som fått hälften av rösterna, bland dem ordförandens.

Om det framförs flera meningar än två utan att någon av dem skall

Vid omröstning skall den mening gälla som omfattas av mer än hälften av ledamöterna. Om någon mening har fått hälften av rösterna och denna är den lindrigaste eller minst ingripande för den tilltalade, skall den meningen gälla. Kan ingen mening anses som lindrigare eller mindre ingripande, gäller den mening som fått hälften av rösterna, bland dem ordförandens.

Om det framförs flera meningar än två utan att någon av dem skall

³ Senast lydelse SFS 1983:370.

⁴ Senaste lydelse SFS 1988:1369.

gälla, skall de röster som är ogynnsammast för den tilltalade läggas samman med de röster som är närmast minst förmånliga för honom. Om det behövs, skall sammanläggningen fortsätta till dess någon mening skall gälla. Kan inte någon mening anses som ogynnsammare för den tilltalade, skall den mening gälla som har fått flest röster. Har flera meningar fått lika många röster, gäller den som biträts av *den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar*.

Ingen mening skall anses lindrigare eller mindre ingripande än någon annan mening vid omröstning enligt 2 § tredje stycket.

gälla, skall de röster som är ogynnsammast för den tilltalade läggas samman med de röster som är närmast minst förmånliga för honom *eller henne*. Om det behövs, skall sammanläggningen fortsätta till dess någon mening skall gälla. Kan inte någon mening anses som ogynnsammare för den tilltalade, skall den mening gälla som har fått flest röster. Har flera meningar fått lika många röster, gäller den som biträts av *ordföranden, eller om han eller hon inte biträtt någon av dessa meningar, den mening som biträts av den främste bland dem som röstat för någon av dessa meningar*.

Ingen mening skall anses lindrigare eller mindre ingripande än någon annan mening vid omröstning enligt 2 § tredje stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2007.

Förteckning över remissinstanserna

Bilaga 3

Efter remiss har yttranden över promemorian lämnats av Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Nacka tingsrätt, Falu tingsrätt, Malmö tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Stockholms län, Justitiekanslern, Domstolsverket, Sveriges advokatsamfund, JUSEK samt Sveriges domareförbund.